

HET VERLOREN WEEKEND

Charles Jackson

*Het verloren
weekend*

Vertaald uit het Amerikaans door
Johannes Jonkers

Lebowski Publishers, Amsterdam 2014

Oorspronkelijke titel: *The Lost Weekend*
Oorspronkelijk uitgegeven door: Random House, New York
© Charles R. Jackson, 1944
© Vertaling uit het Amerikaans: Johannes Jonkers, 2014
© Nederlandse uitgave: Lebowski Publishers, Amsterdam 2014
Omslagontwerp: Dog and Pony, Amsterdam
Typografie: Perfect Service, Schoonhoven
Foto auteur: © Jackson Family Collection

Bij Shakespearecitaten – openlijke en verborgen – is gebruikge-
maakt van de vertaling van Willy Courteaux, Meulenhoff/Manteau,
2007

ISBN 978 90 488 1832 7
NUR 302

www.lebowskipublishers.nl

Lebowski Publishers is een imprint van Dutch Media Books bv

Dit boek is ook leverbaar als e-book:
ISBN 978 90 488 1675 0

Aan mijn vrouw

En u ontlokt hem niet met hand'ge vragen
Waarom hij zich zo vreemd ontredderd voor doet
En wild de rust verscheurt van al zijn dagen
Met een gevaarlijke en doldrieste waanzin?

Hamlet III, 1

Inhoud

DEEL EEN
HET BEGIN 9

DEEL TWEE
DE ECHTGENOTE 55

DEEL DRIE
DE GRAP 123

DEEL VIER
DE DROOM 157

DEEL VIJF
DE MUIS 219

DEEL ZES
HET EINDE 297

DEEL EEN
HET BEGIN

‘Zijn emotionele barometer stond op storm.’

Deze woorden, op de gedrukte pagina, hadden het ongewijfeld beoogde schokeffect, maar met iets extra’s. Hij legde het boek meteen weg – deed het dicht met zijn vingers nog tussen de bladzijden; liet zijn arm over de stoelleuning bungelen met het boek ergens vlak boven de grond. Dit voor het geval hij er nog eens naar wilde kijken. Maar dat was niet nodig. Hij kende de zin al uit zijn hoofd, hij kon hem zelf geschreven hebben. Nog maar kort daarvoor had zijn geest die zin dan ook met een gevoel van vertrouwdheid, van herkenning, voor het eerst gelezen en beaamd, en nu, terwijl hij de greep van zijn vingers liet verslappen en het boek op de grond liet vallen, zei hij hardop tegen zichzelf: ‘Dat ben ik, jawel.’ Het boek viel met een plofje op het tapijt en de Schotse terriër keek op in zijn mand. ‘Je hebt me gehoord, Mac!’ riep hij. ‘Dat zei ik!’ Hij keek woest naar de slaperige hond en voegde er op luide toon aan toe, in een parodie op zijn angst en verrukking: ‘Ze hebben het over mij. Mij!’

Hij was al bijna een uur alleen. Toen Wick wegging hadden ze een van hun vertrouwde en pijnlijke scènes gehad, een scène waarin hij zoals gewoonlijk stommetje speelde en het aan zijn broer overliet om eromheen te draaien en elke expliciete verwijzing naar wat hen beiden bezighield te vermijden.

Wick had in de deuropening gestaan, omgekeken en gezegd: ‘Ik zou willen dat je van gedachten veranderde en vanmiddag met ons meeing.’

Vanuit zijn diepe stoel had hij naar zijn jongere broer glimlacht. ‘Ik weet het,’ zei hij, ‘maar dat kan ik niet. Het is veel beter voor me als ik hier blijf.’ Hij was zich ervan bewust dat hij acteerde en eruitzag als een romantische invalide en hij probeerde dat in te tomen.

Zijn broer kwam weer binnen en deed de deur dicht. ‘Luis-ter nou eens. We hebben die kaartjes al zo lang. En Helen zal teleurgesteld zijn en ik ook. Je weet dat ze alleen meegaat voor jou.’

‘Ik hoor het wel op de radio.’

‘Het is vandaag donderdag, geen zaterdag.’

‘O ja. Dat is ook zo.’

‘En je ziet er goed uit,’ vervolgde zijn broer. ‘Niemand komt op het idee dat er iets mis met je is – het is allemaal maar verbeelding. Je ziet er prima uit.’

‘Wick, ik zou het nooit kunnen uitzitten. Ik zou het voor jou en Helen verpesten en ik zou me er zelf ook ellendig onder voelen.’ Onwillekeurig deed hij de meelijwekkende, ontwapenende bekentenis: ‘Wick, ik ben nog maar net hersteld, het is nog maar drie dagen geleden. Ik zou me niet kunnen concentreren.’

De broer keek hem onderzoekend aan, bijna droevig, vond hij. ‘Ik zou niet blijven aandringen, Don, als ik niet dacht dat je ervan zou opknappen. Je zou er enorm van opknappen.’

Hij glimlachte weer en probeerde zijn geduld te bewaren alsof zijn leven ervan afhing. ‘Ik zou een bekende tegen het lijf kunnen lopen en ik kan nu niemand zien.’

‘Je zou niemand zien.’

‘O jawel. En bovendien is Helen er ook. Ik wil niet eens dat zij me ziet.’

‘Helen heeft je al tientallen keren zo gezien.’

‘Zie je wel? Het is dus toch aan me te zien.’

‘Je overdrijft het allemaal, Don, en je bent gewoon te slap voor jezelf. Luister, Don, als ik bereid ben de rest van de week vrij te nemen om met jou een lang weekend naar het platteland te gaan – alleen wij tweeën en Mac – dan kun jij dit ene toch wel voor mij doen? Ga nou met ons mee, alsjeblíeft.’

Hij keek naar de Schotse terriër die opgerold in zijn mand afwezig naar de twee broers lag te kijken. Na een lange stilte waarin hij diep ademhaalde en zijn broer hem op die typische bezorgde, onzekere manier aankeek, zei hij: ‘Ik wil niet koppig zijn, maar ik overdrijf niet en ben echt niet te slap voor mezelf. Probeer het nou alsjeblíeft eens te begrijpen. Nog één dag en ik voel me weer senang, maar vandaag – ik kan nu niet uitgaan en ik kan zeker niet de *Tristan* uitzitten. Vanavond, als we samen in de auto stappen en wegrijden, prima. Maar nu niet – Wick, ik zou instorten als ik nu uitging.’

‘Hoezo?’ vroeg de broer. ‘En ik ben trouwens bij je.’

Hij schudde zijn hoofd. ‘Wick, ga zelf nou maar en zet mij uit je hoofd. Ik zie niet in waarom je wilt dat ik meega als je weet dat ik niet wil.’

‘Je weet best waarom ik wil dat je meegaat,’ zei de broer. ‘Ik bedoel,’ voegde hij er snel aan toe, ‘ik wil gewoon niet dat je alleen bent als je zo voelt.’

‘Ik red me wel,’ zei hij, alsof de verspreking hem was ontgaan. Hij zuchtte, al afgemat van het vertrouwde geëmmer, maar hij geloofde dat hij het eindeloos kon volhouden als zijn broer hem uiteindelijk maar met rust liet. ‘Hou nou eens op met je zorgen te maken om mij!’

‘Goed.’ Tot zijn opluchting zag hij dat Wick het punt had bereikt waarop hij bang was hem te veel onder druk te zetten en voorwendde toch gerustgesteld te zijn. ‘Ik zeg wel tegen Helen dat je je niet goed genoeg voelt. Sta je klaar als ik terugkom?’

‘Ja,’ zei hij. ‘Ik ben al klaar. Ik voel me veel beter sinds ik me heb geschoren en aangekleed.’ Het scheren en aankleden had al dit vermoeiende gedoe waarschijnlijk in gang gezet, het had Wick op ideeën gebracht, maar hij kon het nu niet meer terugnemen.

Wick leek het niet te hebben gemerkt. ‘Tegen drieën komt Mevrouw Foley om de boel een beetje schoon te maken. Ik heb een dollar op de radio achtergelaten voor het geval je haar iets wilt laten halen.’

‘Ik heb niets nodig.’

‘Wat ga je doen – je gaat toch niet de deur uit?’

‘O nee, ik ga de deur niet uit.’ Hij glimlachte en voegde eraan toe: ‘Je gelooft me niet, hè?’

De broer wendde zijn blik af. ‘Ik dacht alleen dat je Mac misschien wilde uitlaten.’

‘Nee. Dat kan Mevrouw Foley doen, als hij eruit wil.’

‘Goed,’ zei de broer weer. ‘Ik zal de auto laten brengen en dan kunnen we uiterlijk om halfzeven vertrekken. Het kan daar koud zijn, het is tenslotte al oktober. Maar een weekend op het platteland zal je goed doen. Ons allebei.’

Don glimlachte weer. ‘Van donderdag tot maandag – dat is behoorlijk lang voor een “weekend”’

‘Dat geeft niet, hoe langer hoe beter. En luister,’ – Wick deed zijn best om het hem naar de zin te maken, probeerde enthousiast te zijn, te laten zien dat hij het vermoeiende gesmeek was vergeten en ervan overtuigd was dat Don zou blij-

ven waar hij was, veilig en wel – ‘we kunnen ook tot dinsdag blijven, of zelfs tot woensdag. Nou ja, dinsdag dan, dat regel ik wel met mijn werk.’

‘Klinkt fantastisch, Wick. Hoor je dat, Mac?’ Hij lachte. ‘Zo’n l ng weekend op het platteland waarover je weleens leest!’

‘Ik kom nog te laat,’ zei Wick, en hij draaide zich om. ‘Tot straks.’

‘Doe de groeten aan Helen.’

‘Weet je zeker dat je niks nodig hebt?’

‘Nee, dank je, Wick, ik heb niks nodig. Veel plezier.’

‘Je zorgt toch echt dat je hier bent, hè?’

‘Hier?’

‘Als ik terugkom.’

‘Natuurlijk ben ik hier!’ Hij zei het verwijtend, gekwetst, en zijn broer draaide zich direct om naar de deur.

‘Tot straks.’

‘Tot straks. Doe de groeten aan Helen!’

De deur was dicht en hij glimlachte bij zichzelf toen hij besepte hoeveel moeite het Wick had gekost niet nog een keer om te kijken. Hij glimlachte omdat hij opgelucht was weer alleen te zijn en omdat hij veel meer over deze hele toestand wist dan zijn broer. Arme Wick, dacht hij, en hij begon zich meteen beter te voelen. ‘Nou, Mac,’ zei hij hardop, ‘het ziet ernaar uit dat we naar het platteland gaan.’ Hij stond op om naar het dollarbriefje te kijken dat op de radio lag. Toen kwam hij terug en ging weer in de grote stoel zitten.

Er stond een kleine Longinesreiswekker naast hem op de rand van de boekenplank en die gaf 1.32 uur aan. Hij pakte hem en wond hem op, en hij herinnerde zich de gulle Nederlander van wie hij de wekker die winter in Gstaad had gekre-

gen en hoe hij de Nederlander had gekwetst omdat hij er twee dagen lang niet toe gekomen was hem te bedanken. Hij zette de wekker terug op de plank en keek de kamer rond.

Nu hij alleen was, met vijf uren die hem aangrijsden, begon hij de eerste steken van paniek te voelen, en wist toen meteen dat het alleen maar verbeelding was. ‘Wat gaan we doen, Mac, wat gaan we doen?’ De hond deed zijn ogen open, tilde zijn kop op van het kussen en viel weer in slaap. ‘Ik snap het,’ zei hij. ‘Je verveelt je!’ Hij sprak met stemverheffing, op scherpe toon, en dacht nu niet eens meer aan de hond. ‘Waarom zou jij je in godsnaam vervelen!’ Zijn oog viel op de platenpeler. Hij liep ernaartoe en lichtte het deksel. De laatste plaat van een opname van een Beethovensonate lag op, de ‘Waldstein’. Met de schakelaar bracht hij hem op gang, maar nog voordat de plaat voor de helft was gedraaid benauwden de uitbundige energie en het hamerende, galmende ritme, en hij stak zijn hand uit om hem af te zetten. Toen hij de arm van de pick-up oplichtte, schraapte de naald door het trillen van zijn hand met een snerpend gekrijs over de plaat, zodat de hond overeind kwam. ‘Rustig maar, hond,’ zei hij, en hij liep terug naar zijn stoel.

De tijd moest gevuld worden, hij kon hier niet zomaar blijven zitten. Op de boekenplank naast hem stond een verzameling monografieën over moderne schilders. Hij boog zich naar voren om de titels te bekijken en koos het boek over Urillo. Hij trok het van de plank en sloeg het open op zijn schoot. Er stonden een paar kleurenreproducties in, maar die waren nauwelijks kleurrijker dan de zwart-witreproducties. Hij bladerde door de vale bladzijden, af en toe verwijlend bij een bepaald tafereel van een verlaten, melancholieke straat, of een grijs steegje dat was ingesloten door treurige gepleister-

de muren, en een gevoel van bijna ondraaglijke eenzaamheid bekwam hem. Zelfs de dorpspleinen of open plekken voor kerken hadden deze eenzaamheid, deze verlatenheid, alsof iedereen een dagje uit was naar een schitterende kermis en het dorp uitgestorven en leeg was achtergelaten. In zijn verbeelding, in zijn herinnering stond hij nu in net zo'n straatje, een straatje waarin hij als kind had gestaan – op een zomeravond had hij na het avondeten bij zonsondergang alleen in de stille straat staan luisteren naar een stoomorgel in de verte aan de rand van het dorp, op het kermisterrein, vóór de avondvoorstelling van het circus. Terwijl hij het boek dichtdeed en het op de plank terugzette, herinnerde hij zich dat moment zo helder en goed dat er tranen van medelijden in zijn ogen kwamen – met het kind, met zichzelf, met de schilder, hij wist niet met wie.

‘Ik moet er wel beroerd aan toe zijn dat ik me zo druk maak om – om niks,’ zei hij. ‘Of wil ik dat?’ Hij richtte zich tot de ontwakende hond. ‘Wil ik dat, Mac? Zeg jij het maar.’ Hij staarde naar de hond. ‘Nou?’ De hond staarde terug. ‘Ben ik te slap voor mezelf, zoals jouw tr-r-r-rotse baasje zei’ – hij liet de ‘r’ rollen als een acteur – ‘doe ik alsof, is het allemaal maar mijn verbeelding? Of als het de mijne niet is, van wie dan wel?’ Denk daar maar eens over na, zei hij bij zichzelf. Hij stond op. ‘Mac, je overdrijft, niemand zal denken dat jou iets mankeert! Je ziet er prima uit! En als ik zeg dat je er goed uitziet, godverdomme, dan vóél je je ook goed, ja?’ Hij begon er schik in te krijgen, maar precies op het moment dat hij op het hoogtepunt van zijn plezier kwam, kreeg hij er genoeg van, en de hond ook. Wie is hier nu getikt, zei hij lusteloos bij zichzelf terwijl hij weer ging zitten.

Zijn vingers raakten de rand aan van een boekje dat naast

het kussen van de stoel was gestoken. Hij trok het eruit en keek naar de titel. Het was een exemplaar van *Dubliners* van James Joyce dat zijn broer had zitten lezen. Hij sloeg het open en begon lukraak te lezen, waarbij hij de woorden zeer zorgvuldig op fluistertoon articuleerde en uitgebreid aandacht besteedde aan de vorm van elk woord, maar geen enkele aan wat hij las. Het was als in de tijd dat hij op dit soort momenten opgefokt, wanhopig de deur uitging, op zoek naar een Franse film, en zich de hele middag in een bedompt filmhuis zat te concentreren op het rappe Frans dat op het scherm werd gesproken, omdat hij geloofde dat een paar uur van die concentratie, ook al luisterde hij niet naar de betekenis, een kalmerend effect had. Zo las hij nu een paar minuten met de gedachte dat hij, voordat zijn broer terugkwam, misschien zelfs het hele boek door zou kunnen lezen en dan nog eens. Zou hem dat niet verbazen? zei hij met een glimlach bij zichzelf, terwijl zijn lippen andere woorden vormden: *Zijn emotionele barometer stond op storm*. De glimlach verflauwde, hij staarde en las opnieuw.

De last, de beklemming was verdwenen. Hij voelde zich ronduit frivool, vrolijk. De woorden hadden hem bevrijd van de acute spanning, die hem, besepte hij nu, in zijn greep had gehad vanaf het moment dat zijn broer was vertrokken. Hier had hij op gewacht, hiervan had hij waarschijnlijk de hele tijd in zijn achterhoofd geweten dat het zou gebeuren. Het was alsof er een lamp was aangeklikt of een deur was opengesprongen, die hem de weg wees. Hij liet het boek vallen, en nadat hij de hond had opgejut met de woorden: ‘Ze hebben het over míj. Mij...’ haalde hij zijn schouders op, zijn handen in een breed gebaar met de palmen omhoog en de vingers gespreid, en zei: ‘Wat ben ik toch een idioot! Waarom weerstand

bieden of wachten?’ Hij keek om zich heen, zijn wenkbrauwen als een komiek opgetrokken naar zijn denkbeeldige publiek – een publiek waarvan hijzelf ieder van die enkele honderden mensen was die met stille verachting en hoon naar de artiest terugstaarden. Hij wist dat hij zo naar zichzelf keek. Voor zijn eigen bestwil overdreef hij in woord en gebaar, hij speelde de clown uit gêne. ‘Ik laat het aan u over, heren, Mac, u allen,’ zei hij hardop, ‘u mag me een derderangs acteur noemen, maar ja, ik heb die rol nu eenmaal! Wat kun je daaraan doen?’

Hij liet de rol voor wat hij was en stond op. Hij liep naar de radio en pakte het dollarbriefje. ‘Beheersing! Beheersing, Mac,’ zei hij. ‘Er is tijd zat.’ Hij pakte zijn jas van de rugleuning van een stoel. ‘De hele middag,’ voegde hij eraan toe. ‘Tijd om de deur uit te gaan en tijd zat om terug te komen. Zat.’ De Schotse terriër sloeg hem gade vanuit zijn mand. Hij knoopte zijn jas dicht en ging naar de keuken om te kijken of er water voor de hond was klaargezet.

Op de keukentafel lag een aan mevrouw Foley geadresseerde envelop. Hij pakte die op en hield hem tegen het licht. Hij scheurde hem open en bladerde door vier briefjes van vijf dollar. ‘Twintig, mijn god,’ zei hij. ‘Waarom twintig?’ Het moest het maandloon van mevrouw Foley zijn. Ze kwam twee middagen per week om op te ruimen en vaak om twaalf uur ’s middags om de hond uit te laten. Hij stopte de briefjes in zijn zak, maakte een prop van de lege envelop en gooide hem uit het raam.

Hij hoorde de prop van de envelop over de brandtrap stuiteren en bleef nog een tijdje afwezig naar de witte bakstenen muur aan de overkant staan kijken. Ineens dacht hij aan Wick. Die zou nu in de opera zijn. Helen zou er ook zijn. Ze zou naast hem zitten in de grote, bijna donkere zaal (ze gaat alleen

voor jou). Ze zouden naar het schitterend verlichte tafereel op het zeilschip kijken, waaruit het eerste bedrijf bestond, en zo nu en dan zou de een naar de ander toe buigen om iets over de voorstelling te fluisteren. Niet over hem; ze zouden het nu niet over hem hebben. Vooral niet omdat hij het enige was waaraan ze dachten en geen van beiden wilde dat de ander dat wist. Helen zou zich afvragen of hij zich echt niet goed voelde of dat hij er weer vandoor was, en Wick zou zich afvragen of Helen het excuus had aanvaard. Zij gaf geen zier om opera, onder geen enkele voorwaarde, en hij in elk geval niet onder deze. Hij zou naar het toneel staren, half naar Helen gewend om haar volgende gefluisterde commentaar op te vangen, en denken: als hij er niet is als ik terugkom, als hij de deur is uitgegaan... Don vond het vervelend voor hen dat ze door hem afgeleid waren, en toch moest hij ook glimlachen. Hij leidde hen honderd keer meer af van de voorstelling dan als hij daar tussen hen in had gezeten en hardop door de muziek heen had gepraat.

Op weg naar buiten ging hij naar de badkamer om te kijken hoe hij eruitzag. 'De volgende paar dagen,' zei hij terwijl hij zijn das rechte trok, 'zal ik waarschijnlijk vaker in de spiegel kijken dan goed is voor een sterveling.' Hij knipoogde. 'Zo goed ken ik mezelf nu. Hoe dan ook.' Voor hij wegging keek hij om naar de hond. 'Maak je geen zorgen, Mac – maak je geen zorrege – over het geld van mevrouw Foley. Ik ben op tijd terug om het haar zelf te overhandigen,' zei hij, 'in eigen persoon. Mocht iemand ernaar vragen.' Toen sloeg hij de deur dicht, controleerde of die in het slot was gevallen en liep de trap af.

Het was fris in East 55th Street, zelfs voor oktober. Hij overwoog om terug te rennen voor een overjas, maar de tijd was

kostbaar en bovendien lag zijn bestemming en toevluchts-oord vlak om de hoek.

Toen de borrel voor hem was neergezet, voelde hij zich beter. Hij dronk hem niet meteen op. Nu hij hem had, was dat niet nodig. In plaats daarvan veroorloofde hij zich de luxe hem een tijdje te negeren. Hij stak een sigaret op, haalde een paar enveloppen uit zijn zak, vouwde een oude brief open en las hem vluchtig door, borg hem weer op en begon zachtjes te neuriën. Geleidelijk aan creëerde hij een subtiele, tot in de puntjes verzorgde schijn van verveeldheid: hij staaarde naar zichzelf in de donkere spiegel van de kroeg, als in gedachten verzonken; bevoelde zijn glas, draaide het een paar keer rond of schoof het langzaam heen en weer in het vocht op de bar; wipte van de ene voet op de andere; wierp een blik op een paar vreemden die even verderop aan de bar stonden en observeerde ze een momentje of wat, kritisch, afzijdig en, zo dacht hij, aristocratisch; en toen hij er eindelijk toe kwam het glas naar zijn lippen te brengen, deed hij dat met een houding van verveling waaruit sprak: ach, nu ik hem toch besteld heb kan ik hem net zo goed opdrinken ook.

Hij dacht weer aan Wick en Helen. Merkwaaardige relatie. Hechter dan wanneer ze hun leven lang vrienden waren geweest, maar niet door werkelijke sympathie of belangstelling voor elkaar. Sterker nog, ze waren allebei van het slag waar de ander totaal geen belangstelling voor had. Het enige wat hen bijeenhield was hij, uiteraard. Behalve hem hadden ze geen raakvlakken. En zowel door zijn slechte als door zijn goede gedrag was hij in staat een hechtere band tussen hen te smeden dan tussen broer en zus. Wat waren ze eensgezind wanneer het goed met hem ging! Nog eendrachtiger waren ze wanneer hij aan de zwier was. Ze hadden hem nu eens moe-

ten zien. Of misschien wisten ze maar al te goed wat hij precies op dit moment uitspookte. God, waarom ook niet? Het was al zo vaak gebeurd...

Gloria kwam van opzij naar hem toe en legde een hand op zijn schouder. Hij deinsde onmerkbaar terug, erop bedacht haar niet te beledigen, maar wel zo kil dat ze zich niets in haar hoofd haalde. Gloria was iets nieuws hier en dat stond hem helemaal niet aan. Waarom zou een bar-grillroom aan 2nd Avenue in hemelsnaam met een 'hostess' experimenteren, god nog aan toe? Hij hield er niet van laatlunkend over haar te doen tegen Sam, maar anderzijds leek het hem goed dat ze eraan herinnerd werden dat hij zoiets niet op prijs stelde. Hij hield van deze kroeg, maar was toch anders dan de meeste mensen die hier kwamen en dat wisten ze. Gloria was niet ouder dan twintig, blond, niet slank, gekleed in een bruine satijnen jurk die glansde als koper. Ze vroeg altijd om een sigaret, dus legde hij zijn pakje op de bar, in de hoop dat hij daarmee van haar af was.

'Hallo-o-o,' zei ze. 'Waar heeft u uitgehangen? Ik heb u een hele tijd niet gezien.' Ze pakte een sigaret. 'Weggeweest?'

'Ja.'

'U ziet er hartstikke goed uit. Nieuw pak?'

Hij gaf geen antwoord.

'Nou nou, we zijn niet erg gezellig vandaag. Is er iets?'

'Ik was eigenlijk eh... aan het nadenken,' zei hij.

'Oké, mij best,' zei ze. 'Ik kom misschien later wel terug om een drankje met u te drinken, hè?'

'Prima.'

Ze liep langs de bar en begon met de twee andere mannen te praten.

Zijn borrel was op en hij had er helemaal niets van gemerkt.